

Metodický manuál
pro nástroje, zdroje a
aplikace využitelných
v oborové výuce

Metodický manuál

ČESKÝ JAZYK

16 – 18 let

nástroje
zdroje

aplikace

TABLETY DO ŠKOL

— POMŮCKA PRO PEDAGOGA
VE SVĚTĚ DIGITÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Libuše Sušická

duben 2015

Název projektu: Tablety do škol - pomůcka pro pedagoga ve světě digitálního vzdělávání

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.3.00/51.0002

Tento produkt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky.

Toto dílo je licencováno pod licencí Creative Commons.

[Uveďte autora – Neužívejte komerčně – Zachovejte licenci].

1 Obsah

1	Obsah	3
2	Úvod.....	4
3	Nejčastější technika pro interaktivní výuku českého jazyka	5
4	Práce s Interaktivní technikou při výuce Českého jazyka.....	7
4.1	Některé možné formy výuky s využitím multimédií	7
4.1.1	Frontální výuka	7
4.1.2	Skupinová výuka.....	8
4.1.3	Projektová výuka	8
4.1.4	Programové vyučování.....	8
5	Metody výuky literatury s využitím multimédií	9
5.1	Slovní metoda	9
5.2	Metoda názorně demonstrační.....	9
5.3	Metoda problémového výkladu.....	9
5.4	Situační metoda	9
5.5	Inscenační metody	9
5.5.1	Brainstorming.....	9
5.6	Implementace Informační a Komunikační technologie	20
5.6.1	Interaktivní software pro tvorbu materiálů do výuky	20
5.6.2	Programy kancelářského balíku.....	20
5.6.3	Výukové materiály pro český jazyk.....	24
5.6.4	Internet	25
5.6.5	Komunikace v hodinách českého jazyka.....	25
5.6.6	Internet jako zdroj informací.....	26
5.7	Aplikace	29
5.7.1	Aplikace pro operační systém Windows.....	29
5.7.2	Aplikace pro operační systém Android	29
6	Doporučená literatura a zdroje.....	30

2 Úvod

Tento manuál se zaměřuje na využití interaktivní techniky a aplikací v předmětu český jazyk pro studenty ve věku od 16 do 18 let. Popisuje základní práci s interaktivní technikou. Názorně ukazuje, jak pracovat se zdroji dostupnými na Internetu. Měl by sloužit k tomu, aby si pedagog udělal přehled o dostupných zdrojích použitelných ve výuce s ohledem na věk studentů a dostupnou techniku.

Manuál popisuje, jak si najít jednotlivé zdroje a začít je používat. Pro zpestření výuky je možné jednotlivé zdroje v hodině kombinovat. V manuálu jsou uvedeny příklady možných kombinací vhodných pro hodinu českého jazyka.

Bližší návody k práci s MS Office, RM Easiteach a aplikacemi jsou popsány v tutoriálu.

3 Nejčastější technika pro interaktivní výuku českého jazyka

1. Interaktivní tabule
2. Notebook
3. Tablet
4. Mobilní telefon
5. iPad
6. Digitální fotoaparát, kamera
7. Doplnující zařízení: skener, tiskárna, vizualizér, hlasovací zařízení apod.

Interaktivní tabule

Interaktivní tabule je velká interaktivní plocha, ke které je připojen počítač a datový projektor, případně jde o velkoplošnou obrazovku s dotykovým senzorem. Projektor promítá obraz z počítače na povrch tabule a přes ni můžeme prstem, speciálními fixy, nebo dalšími nástroji ovládat počítač nebo pracovat přímo s interaktivní tabulí.

Použití interaktivní tabule ve výuce:

- interakce s jakýmkoliv softwarem, který běží na připojeném počítači, včetně internetového prohlížeče nebo i software chráněného copyrigthem,
- použití software pro ukládání poznámek napsaných na plochu interaktivní tabule,
- ovládání počítače (klikání a přetahování myši), označování a s použitím speciálního software dokonce i k rozpoznání psaného textu,
- tvorbu prezentací ve speciálním autorském nástroji
- přehrávání audio a video ukázek, CD, DVD apod.

Notebook

- Počítač malých rozměrů. Výhodou je přenositelnost, nízká váha, zabudované reproduktory, webkamera a mikrofon.
- Na trhu je velký výběr těchto přístrojů. Pro studium a školní projekty jsou vhodné notebooky, které zvládnou přehrát video, pracovat s webovým prohlížečem a nemají problém s hraním webových her a aplikací.

Použití notebooku ve výuce:

- připojení k dataprojektoru nebo interaktivní ploše = stejné využití jako u interaktivní tabule
- přehrávání CD, DVD, výukových programů apod.

Tablet

Přenosný počítač s dotykovou obrazovkou, který může ve výuce využít pouze učitel nebo lze využít pro metodu BYOD. Ovládání tabletu je prstem nebo perem. Lze s ním pomocí Bluetooth ovládat interaktivní tabuli. Může mít operační systém Windows nebo Android. Více informací např. http://cs.wikipedia.org/wiki/Tablet_%28po%C4%8D%C3%ADta%C4%8D%29

Použití tabletu ve výuce:

- ovládání interaktivní tabule
- nahrávání videa
- focení
- hra s aplikacemi
- práce s Internetem apod.

iPad

iPad je multimediální počítač typu tablet od společnosti Apple. Používá operační systém iOS od Apple. Může provozovat také aplikace primárně určené pro iPhone a iPod Touch.

Použití iPadu ve výuce:

- k práci s různými multimediální formáty včetně novin, časopisů, knih, učebnic, fotografií, videí, hudby, textových dokumentů, tabulek a videoher

Digitální fotoaparát, kamera

V současné době je na trhu velké množství zařízení, fotoaparát a kameru má zabudovanou i tablet, iPad a většina notebooků.

Použití:

- příprava obrázků a videí do vlastních materiálů
- videomateriál, fotografie z exkurzí, besed a výletů k tvorbě didaktického filmu
- tvorba projektových dokumentů – obrazové dokumenty apod.

4 Práce s Interaktivní technikou při výuce Českého jazyka

4.1 Některé možné formy výuky s využitím multimédií

Informační a komunikační technologie, které jsou jednou z nejdynamičtějších oblastí současnosti, se staly již neodmyslitelnou součástí života. Lidé jsou běžně zvyklí na internetu vyhledávat informace, dívat se na filmy, číst noviny, časopisy i knihy, komunikovat pomocí elektronické pošty a podobně.

Výuka pomocí informačních a komunikačních technologií proto rozhodně patří k moderním formám vzdělávání.

4.1.1 Frontální výuka

Jedná se o nejčastější způsob výuky. Příprava z hlediska je v tomto případě náročná, protože musí zvládnout hardwarové a softwarové kompetence a připravit si materiál, který bude splňovat didaktické zásady.

Materiál je potřeba připravit s ohledem na správné využití multimédia ve výuce. Čím více smyslů žáci při výuce zapojují, tím je pro ně učivo lépe zapamatovatelné. Výhodou didaktické techniky je tedy také to, že předává učivo studentům několika různými cestami a působí tak na více lidských smyslů. Pokud učitel zkombinuje svůj výklad například s projekcí powerpointové prezentace, procento zapamatovatelnosti se zvyšuje. Jednou z velmi efektivních metod je kombinace výkladu, projekce a následné diskuze, kdy si žáci mohou zapamatovat až 70 % předaných informací. Kromě názornosti, která má v souvislosti s didaktickou technikou největší význam, podporujeme použitím těchto prostředků také zásadu trvalosti, přiměřenosti, postupu od nejjednoduššího ke složitějšímu, zásadu propojování teorie s praxí a další. Vše záleží na flexibilitě a kreativitě učitele a metodách, které použije.

Předpokladem ale je, že pedagogové umí didaktické prostředky do výuky vhodně zařadit a vědí jak je používat. V opačném případě mohou mít spíše negativní dopad. Zbytečně překombinovaná prezentace nebo velké množství obrázků může rozptýlovat pozornost žáků, příliš dlouhá projekce může vést k tzv. „kinovému efektu“ kdy žáci pouze sledují prezentaci očima, ale nevěnují pozornost obsahu. Při volbě nejvhodnějších didaktických prostředků není možné se řídit nějakými stanovenými kritérii či pravidly, ale je třeba se vždy přizpůsobit konkrétní pedagogické situaci. Tedy tomu, jaký je cíl vyučovací jednotky, kdo je adresátem výkladu, jaké podmínky jsou v místnosti, jaké jsou časové možnosti nebo například vlastnosti a schopnosti učitele, s čím se mu bude dobře pracovat. Dále záleží také na druhu předmětu a charakteru probíraného učiva, na použitých vyučovacích metodách a formách, délce vyučování nebo úrovni předchozích vědomostí učících se.

TIP Doporučujeme spolupráci jednotlivých vyučujících nebo využít již vytvořené materiály na portálu DUMY.cz nebo RVP.cz

4.1.2 Skupinová výuka

Je postavena na vzájemné spolupráci a aktivitě žáků, uplatní se zejména v etapě zadávání (vysvětlení, co vyžadují), ve fázi zpracování (nutno využít počítačovou učebnu nebo BYOD) a na závěr při prezentaci řešení a výstupů.

Tipy na roli učitele ve skupinové výuce:

1. Učitel ve výuce působí jako poradce žáků, žáci sami řídí své učení, spolupracují s ostatními, výuku strukturuje a její průběh organizuje učitel
2. Učitel v roli experta, žáci zůstávají příjemci vědomostí od učitele, na kterého se obracejí při technických i jazykových problémech, žáci nejsou pasivními příjemci, protože z vlastní iniciativy žádají o pomoc učitele, žáci pracují ve skupinách a učitel se jim věnuje individualizovaně, žáci sami určují, které informace použijí a jak je zpracují
3. Tip na rozdělení studentů do skupin:
4. Často diskutovanou otázkou je rozdělení studentů do skupin - je vhodnější heterogenní skupina, kde si budou studenti navzájem pomáhat a doplňovat se, nebo homogenní skupina na přibližně stejné úrovni? Rozhodnutí závisí vždy na povaze úkolu a na didaktickém cíli. Rozdělení lze provést i dle přání studentů, a podpořit tak příjemnou atmosféru uvnitř skupiny, nebo formou hry, a vytvořit tak skupiny studentů, kteří spolu obvykle nepracují, a zlepšovat jejich schopnost kooperace.
5. Nedílnou součástí skupinové práce by mělo být její hodnocení a zpětná vazba. Hodnotit by se přitom měly nejen výsledky práce, ale i její průběh.

4.1.3 Projektová výuka

Podporuje mezisložkové a mezipředmětové vazby. Propojuje český jazyk s jinými předměty a motivuje žáky. Projekty mohou být individuální, skupinové, třídní, školní apod.

TIP Pozor na dodržení didaktických zásad soustavnosti a postupnosti z důvodu práce s velkým množstvím informací.

4.1.4 Programové vyučování

Individuální forma výuka žáka. Žák si řídí svou činnost pomocí naprogramovaného učiva sám. Učitel funguje v roli organizátora a zajišťuje optimální podmínky pro výuku. Příkladem může být například práce s programem Terasoft v počítačové učebně. Část interpretační a řídicí funkce přebírá počítač.

5 Metody výuky literatury s využitím multimédií

5.1 Slovní metoda

Nejčastěji používaná metoda. Patří sem vyprávění, dialog, práce s knihou apod. Slouží k procvičení techniky čtení, udává prostor k porovnání názorů a zážitků, učí formulaci myšlenek atd.

Multimédia mohou tuto metodu podpořit kombinací sluchových a zrakových vjemů.

5.2 Metoda názorně demonstrační

Souvisí s předchozí metodou. Patří sem promítání obrázků, divadelních a filmových ukázek.

5.3 Metoda problémového výkladu

Učitel přednese problém, který se žáci snaží vyřešit. Rozvíjí kreativní myšlení.

Multimédia zde lze použít k prezentaci problému pomocí videozáznamu nebo k zaznamenání myšlenek a postupu řešení.

5.4 Situační metoda

Umožňuje seznámit se s problematickými životními situacemi ukázanými v literární tvorbě, a to prostřednictvím řešení problémových případů.

Multimédia mohou simulovat příklady z praxe. Napomáhají podrobnějšímu seznámení a pochopení situací.

5.5 Inscenační metody

5.5.1 Brainstorming

je skupinová technika zaměřená na generování co nejvíce nápadů na dané téma. Je založena na skupinovém výkonu. Nosnou myšlenkou je předpoklad, že lidé ve skupině, na základě podnětů ostatních, vymyslí více, než by vymysleli jednotlivě.

Zásady brainstormingu

Před započítím ještě jednou problém zopakovat. Mluvit by měl v jednom okamžiku pouze jeden. Po fázi vymýšlení přijde na řadu výběr nejlepších nápadů ze všech zapsaných.

Žádné hodnocení

Zveřejněné nápady by neměly být nikým komentovány ani hodnoceny. I ten zdánlivě nejhlupejší může inspirovat ostatní.

Podpora uvolněné atmosféry

U brainstormingu jde především o kvantitu nápadů. Pomáhá neformální prostředí, tým, který se navzájem zná (účastníci by se jinak mohli obávat, že se „shodí“ před ostatními), žádná kritika ostatních. Dobrá nálada podporuje divergentní (rozbíhavé) myšlení.

Všechno zapisovat

Formální struktura brainstormingového týmu by měla obsahovat pouze zapisovatele, tedy člověka, který se nemusí nutně zúčastnit vymýšlení, ale zapíše všechny nápady, které byly řečeny. Čím více nápadů, tím pravděpodobnější je nalezení nejlepší varianty.

Příklad metody

K jednotlivým písmenům přiřad' slovo, které tě napadne, když se řekne ... Jednotlivá slova musí začít daným počátečním písmenem. Asociací může být jakýkoliv slovní druh, či slovní druh vybraný, volby a zadání učitele. Tímto lze taktéž uskutečňovat mezipředmětové vztahy – český jazyk, cizí jazyk.

Výchovně vzdělávací cíle:

Po zadání a vypracování úkolu bude žák schopen:

Ø Kognitivní cíle:

- charakterizovat pojem;
- specifikovat vybranou skupinu, u které dochází k pojmu
- porovnat s jinou skupinou;
- analyzovat pojem;
- nalézt a vyslovit asociaci;
- ověřit si informaci v jiných zdrojích /internet, tisk, ostatní média/.

Ø Afektivní cíle:

- vnímat pojem v souvislostech;
- diskutovat na dané téma;
- obhájit svůj názor.

Ø Psychomotorické cíle

- prezentovat své myšlenky před spolužáky či skupinou;
- zaznamenat své myšlenky, názory či postoje, asociace do připraveného pracovního listu.

P- _____

O- _____

J- _____

E- _____

M- _____

Charakterizoval(a) jsem:

Při práci jsem si uvědomil(a):

5.5.2 Zpřeházené věty/skládkové učení

Jedná se o práci ve dvojicích či celoskupinovou aktivitu. Jednotlivé části definice se skládají tak, aby obsah dával smysl. Poté vyučující zkontroluje a vyhodnotí správnost. Kontrolu mohou provést i žáci tím, že vyučující předloží po dokončení práce definici, kterou pro jednotlivé skupiny či jednotlivce nakopíruje.

Příklad metody

Učitel rozdělí třídu do dvojic nebo skupin. Každá dvojice nebo skupina dostává pracovní list. Současně je možné promítat text a úkoly na interaktivní tabuli.

Výchovně vzdělávací cíle:

Po zadání úkolu bude žák schopen:

Ø Kognitivní cíle:

- rozčlenit jednotlivé části textu;
- seřadit jednotlivé části textu;
- sestavit souvislý text;
- interpretovat text;
- zkontrolovat správnost podle přiloženého textu.

Ø Afektivní cíle:

- zhodnotit svou práci či spolupráci;
- porovnat správnost textu s jinou skupinou či spolužákem;
- diskutovat na dané téma;
- obhájit svůj názor.

Ø Psychomotorické cíle:

- sestavit jednotlivé části textu.

Text:

Rasismus

je názor, který tvrdí, že někteří lidé jsou nadřazení a jiní méněcenní z důvodu příslušnosti k určité rase. Rasisti definují rasu jako skupinu lidí stejného původu.

Rozlišují různé rasy podle fyzického charakteru, jako je barva kůže nebo kvalita vlasů. Slovo „rasismus“ se používá k označení agresivního či ponižujícího chování k příslušníkům „jiné rasy“.

1. Rasismus je názor, který tvrdí,

.....

že někteří lidé jsou nadřazení a jiní méněcenní

.....

z důvodu příslušnosti k určité rase.

.....

2. Rasisti definují rasu

.....

jako skupinu lidí stejného původu.

.....

3. Rozlišují různé rasy podle fyzického charakteru,

.....

jako je barva kůže nebo kvalita vlasů.

.....

4. Slovo „rasismus“ se používá

.....

k označení agresivního či ponižujícího chování k příslušníkům „jiné rasy“.

5.5.3 Pětílístek

Příklad metody

Metoda využívaná při individuální či skupinové práci žáků. Nad sděleným tématem žáci přemýšlí – lze využít nejprve brainstormingu (evokace) či shrnutí učiva, kdy bude pětílístek reflexí. Učitel zdůrazní nutnost postupování podle pokynů. Na tabuli či flip (může zůstat ve třídě jako návod), napíše „vzorec“ pětílístku. Na první řádek se napíše téma, které je vyjádřené jedním podstatným jménem. Na druhém řádku se objeví dvě přídavná jména (popis tématu, jeho vlastnosti). Na třetím řádku se uvádí dějová složka, vyjádřena třemi slovesy. Čtvrtý řádek je tvořen čtyřslovným textem, ve kterém by se měly objevit různé slovní druhy. Žáci tak vyjadřují tok svých myšlenek vztahujících se k tématu, jenž je uvedeno na prvním řádku. Na pátém řádku bude slovo, které je synonymem či asociací na klíčové, úvodní slovo. Při této metodě se hodnotí vybavení si souvislostí, originalita či tvůrčí přístup. Následuje čtení ve skupině, před třídou. Při skupinové práci se pak klade důraz na schopnost komunikace či akceptování myšlenek spolužáků. Metoda trvá přibližně 5-7 minut.

Výchovně vzdělávací cíle:

Po zadání úkolu bude žák schopen:

Ø Kognitivní cíle:

- nalézt vhodné slovní druhy vztahující se k tématu;
- sestavit větu vyjadřující problematiku tématu.

Ø Afektivní cíle:

- uvědomovat si charakteristiku daného tématu;
- vnímat shodné či rozdílné postoje svých spolužáků;
- diskutovat, polemizovat.

Ø Psychomotorické cíle:

- zaznamenat své myšlenky do formace pětilístku;
- prezentovat pětilístek před spolužáky.

Jak jste pětilístek tvořili?

Co jste si při tvorbě uvědomili?

První řádek – název /doslovný námět tématu/.

Druhý řádek – popis /je dvojslovný popis námětu, jaký je/.

Třetí řádek – co dělá /je sestaven ze tří sloves vyjadřující dějovou složku námětu/.

Čtvrtý řádek – pocit /je čtyřslovný výraz ukazující vcítění se do námětu/.

Pátý řádek – formulace podstaty /je snahou v jednom slově vystihnout podstatu tématu nebo ji obrazně pojmenovat – metaforou/.

5.5.4 Metoda ANO-NE

Příklad metody

- práce samostatná, ve dvojicích poté celoskupinová aktivita /kontrola/.

Žáci odpovídají na tvrzení podle správnosti: správné tvrzení ANO, chybné tvrzení: NE. Pokud uvedou žáci variantu NE, měla by následovat oprava.

Lze využít nejprve čtení textu poté metoda ANO – NE či naopak. Přiloženého textu lze využít jako kontroly správnosti.

Výchovně vzdělávací cíle:

Po zadání úkolu bude žák schopen:

Ø Kognitivní cíle:

- doplnit souhlas či nesouhlas s tvrzením;
- vysvětlit důvod své volby – ANO/NE;
- opravit chybná tvrzení s uvedením správnosti;
- interpretovat text;
- zkontrolovat správnost podle přiloženého textu.

Ø Afektivní cíle:

- zhodnotit svou práci či spolupráci;
- porovnat správnost textu s jinou skupinou či spolužákem;
- diskutovat na dané téma;
- obhájit svůj názor.

Text:

Rasismus

je názor, který tvrdí, že někteří lidé jsou nadřazení a jiní méněcenní z důvodu příslušnosti k určité rase. Rasisti definují rasu jako skupinu lidí stejného původu.

Rozlišují různé rasy podle fyzického charakteru, jako je barva kůže nebo kvalita vlasů. Slovo „rasismus“ se používá k označení agresivního či ponižujícího chování k příslušníkům „jiné rasy“.

Rasismus.

Rasismus je názor, který tvrdí, že někteří lidé jsou nadřazení a jiní méněcenní z důvodu příslušnosti k určité rase..... ANO....NE

Rasisti definují rasu jako skupinu lidí různého původu.....ANONE

Rasisti rozlišují různé rasy podle fyzického charakteru, jako je barva kůže nebo kvalita vlasů.....ANO NE

Slovo „rasismus“ se používá k označení přátelského a vstřícného chování k příslušníkům „jiné rasy“ANONE

5.5.5 Myšlenková mapa

Příklad metody

- práce samostatná, ve dvojicích či skupinová/4-6 žáků/

Stanovené téma výuky s vysvětlením cíle výuky /uspořádání vztahů a uvědomění si významu mezi nimi/. Následuje prezentace, vysvětlení.

Závěrem je vhodná diskuse nad tím, jak žáci hodnotí svou vzájemnou spolupráci /shody, rozdíly/, co nového si při své práci uvědomili, na co přišli.

Výsledné práce lze použít jako učební pomůcky pro jinou skupinu, třídu, kolektiv či jako prezentaci třídy.

Příklad na téma sloh – úvaha <http://dum.rvp.cz/materialy/sloh-uvaha-3.html>

5.5.6 Diskuzní pavučina

Metoda dovolující práci s problematickými tématy. Hledání argumentace pro a proti ve skupinách.

Příklad metody

Nejdříve řešíme mýty a správné odpovědi. Nutno přepravit předem.

- Mýty okolo skinheads:

„Skinhead je rasista.“

/Podstata skinheads nikdy nesouvisela s rasismem, ba naopak byla spíše protirasistická/.

„Pokud skinhead nesmýšlí pravicově, smýšlí levicově.“

/Skinhead nemusí, ba ani by neměl být politicky korektní/.

„Skinheads vznikli v Německu.“

/Skinheads vznikli ve Velké Británii/.

„Bílé tkaničky značí skinheada rasistu a červené levicového skinheada.“

/Barva tkaniček je pouze věcí stylu. Např. bílé tkaničky nosili skinheads už v počátcích - když ještě nikdo neměl ani tušení, že se zrodí WP-Skins/.

„Každý skinhead u nás propaguje nacismus.“

/Díky médiím vznikl u veřejnosti dojem, že každý skinhead se každý večer opije a hajluje. Ve skutečnosti jsou neonacističtí skinheads u nás v menšině a dokonce vzbuzují odpor v komunitě nerasistických skinheads/.

➤ Následuje vyprávění studenta

„Jednou, když jsme šli s bratranci z kina, potkali nás skinheadi. Vykřikovali: Čechy Čechům, cikáni do plynu! Lidi, kteří šli kolem, se ani nezastavili. Mezi skiny jsem poznal kamaráda, s kterým jsme si jako malí kluci hrávali na dvoře. Když ke mně přistoupil, myslel jsem, že mě chce pozdravit. Místo toho mi řekl, že se naše rodina má odstěhovat, jinak nás vypálí.

Včera v noci nám na dvoře někdo nastříkal hákový kříž. Mám velký strach.“
Mirek, 16 let

➤ Postup:

- a) žáci si ve dvojicích sepíší důvody pro a proti určitému tvrzení;
- b) dvojice se podělí se svou odpovědí s jinou dvojicí, vytvoří závěr;
- c) následuje debata nad různými závěry ve třídě.

➤ Užití:

Ø 15 – 20minut

Ø práce ve skupinách, utvoření závěru, diskuse

Ø vedení žáků je směřováno k:

- objasnění významu;
- předvedení důkazů;
- zvažování argumentů ostatních;
- jasnému vyjadřování;
- zapojení do hovoru a naslouchání sobě samým;
- atmosféře společného zájmu a zvědavosti namísto soutěžení.

- Vyučující může navázat na debatu shrnutím argumentů a závěry. Soustředí se na důležitost, která směřuje k cílům, které si na začátku hodiny stanovil. Na místě je pochvala za dobré myšlení žáků.

Jak se vám pracovalo ve dvojici, skupině?

Jakým způsobem jste došli k závěru?

Jak jste se podíleli na jednotlivých argumentech...

- Tabulku lze nalepit do sešitu či připojit k listu s diskusní pavučinou. Slouží k závěrečné reflexi.

Jak se vám pracovalo ve dvojici, skupině?	
Jakým způsobem jste došli k závěru?	
Jak jste se podíleli na jednotlivých argumen- tech?	

Číslo nebo název skupiny: _____

Členové skupiny: _____

Diskusní pavučina

ANO

NE

/Je každý skinhead rasista?/

Závěr diskusní pavučiny:

5.5.7 Čtení s otázkami

Příklad metody

Žáci pracují ve dvojicích. Prohlédnou si text, který mají přečíst.

Text:

Rasismus

je názor, který tvrdí, že někteří lidé jsou nadřazení a jiní méněcenní z důvodu příslušnosti k určité rase. Rasisti definují rasu jako skupinu lidí stejného původu.

Rozlišují různé rasy podle fyzického charakteru, jako je barva kůže nebo kvalita vlasů. Slovo „rasismus“ se používá k označení agresivního či ponižujícího chování k příslušníkům „jiné rasy“.....

Zváží a domluví se, jak velkou částí textu začnou – zda si přečtou odstavec, dva odstavce, více. Pak si oba domluvenou část tiše přečtou. Poté jeden z nich začne pokládat otázky svému partnerovi ve dvojici. Klade otázky dvojího typu: a) takové, na které lze v textu najít odpověď b) takové, které s textem souvisejí, ale přímo v textu na ně odpověď není. Spolužákovým úkolem je na otázky odpovídat. Když odpověď nezná a v textu není, je jeho úkolem vyslovit pravděpodobnou domněnku („Nevím, jak to je, ale napadá mě, že...“, „Soudím tak z toho, že...“). Když už k dané pasáži textu byly vyčerpány možné otázky, shrne ten žák, který odpovídal, přečtenou pasáž. Dvojice se domluví, jakou další část textu si přečte. Po přečtení se role obrátí: ten, kdo se ptal, bude odpovídat a shrnovat.

Při seznamování se s touto metodou nejprve učitel modeluje žákovi, jak je možné se nad textem ptát. Začne jedinou větou textu, položí k ní co nejvíc otázek a modeluje, jak je možné na otázky odpovídat, vyzve k tomu i žáka. Pak pokládá co nejvíce otázek k textu žák. Učitel poskytuje žákovi zpětnou vazbu k tomu, jak se mu daří otázky pokládat. Učitel dbá na to, aby žák směřoval od otázek, na které lze v textu najít odpovědi přímo (typ „kontrolních“ otázek) k otázkám, které se ptají na souvislosti mezi textem a jinými texty, textem a zkušeností čtenáře, na kontext apod. (otázky vycházející z textu, ale jdoucí „za“ text). Povzbuzuje postupně žáky k tomu, aby kladli více otázek tohoto druhého typu.

Smyslem této metody je: a) povzbudit žáky, aby formulovali své vlastní otázky k textu, který čtou, a aby tak pěstovali zvyk tázat se během četby b) vést žáky k tomu, aby k četbě přistupovali aktivně, badatelsky c) přijmout smysluplné důvody pro čtení (účel čtení) d) rozvinout dovednosti, které vedou u žáků k samostatnému čtení s porozuměním.

Existují i další metody využitelné v hodinách literatury. Doporučené další zdroje ke studii vhodných metod pro aktivní výuku:

<http://www.projektovavyuka.cz/BrowseMethods.aspx>

<http://kzv.kkvysociny.cz/Default.aspx?id=1078>

<http://www.multivvyuka.estranky.cz/clanky/literatura/>

5.6 Implementace Informační a Komunikační technologie

V současné době se můžeme setkat s následující nabídkou pro výuku českého jazyka:

5.6.1 Interaktivní software pro tvorbu materiálů do výuky

Uvádíme nejčastější interaktivní software pro tvorbu materiálů. V těchto programech si nejčastěji stáhnete hotové materiály.

5.6.2 Programy kancelářského balíku

Nejčastější a nejpoužívanější je Microsoft Office. Alternativou může být balík OpenOffice nebo LibreOffice, které jsou ke stažení zdarma.

5.6.2.1 MS Word a Excel

Pomocí těchto programů lze připravit:

- Zápis do hodiny
- Pracovní listy do hodin k podpoře učebnic a odborných textů
- Pracovní listy k procvičování a osvojování učiva
- Listy se zadáním samostatné práce
- Testy, písemné práce
- Tabulky, grafy apod.

Studenti šetří čas psaním poznámek a mohou se více věnovat jiným důležitějším činnostem. Hodina není jednotvárná a nutí studenty vyvíjet větší vlastní aktivitu. Při zvolení vhodných forem, metod a didaktických stylů se hodina stává zajímavější.

Literární moderna ve světové literatuře

Star: společenská skepse na konci 19. století (*dis de siècle*) > kritika soudobé kultury, ~~novoromantismus~~, novoromantismus, novodobá mystika.

Filozofie:

- > Němec: **Arthur Schopenhauer**: filozofický pesimismus in Svět jako vůle a představa (1819);
- > Němec: **Friedrich Nietzsche**: pokus o vytvoření nového člověka (nadčlověka) in Tak praví ~~Wotan~~ (1882-85), útok proti masám charakterizujícím utlačitelnost a velikost individua in *Severak moudrý* (1889);
- > Francouz **Henri Bergson** – základy vitalismu (filozofie života, skutečnost poznáváme vnímáním, instinkty).

Nietzscheho aforismy:

- > „Bůh je mrtvý“ (Odmitnutí všech předstev, že vůle tohoto „světa“ je za ním či nad ním jako nějaký jazyk, „základní vnitř“)
- > „Žít je vůle k moci: Všichni přirozenou touhou je ovládnout a přemáhat svět tak, aby vyhovoval našim vlastním zájmům, a stavět naši osobní sílu co možná nejvyšší.“
- (Podstatou světa je vůle, vůle k moci, „A jinak nic!“)
- > „Mrtvolnost je státní insinivní v jednotlivci.“ (Pod vládnou otročskou morálkou se nemožno projevit zároveň vůlí a silou instinkty, oběrci se tedy do níra, silný člověk tak rodně a tyto sám sebe.)

Umění:

Paranizmat: ~~paranizmat~~, l'art pour l'art [lapuše] = umění pro umění: rozhodující je tvar díla nad ideu, formální vytroučenost poezie, při tvorbě zájem o jazyk a výběr slov (Francie).

Chol: ~~Vyvoláte původ a význam pojmu:~~

.....

Symbolismus (*Manifest symbolismu*, 1886)

Umění básnické: skutečnost vyvolávat, sugerovat, ne ji pojmenovovat (jako v naturalismu); „pojmenování nějaký předmět znamená postavit si čírnou pravidla, jejíž tvůrčí ročník ponecháváme ukázkou, sugerovat je, že je sen“ (**Schopenhauer** ~~Wotan~~).

Vytváření prostředky: smysl, rozvíjení básnické obraznosti, hudba.

Žánry: preference lyriky (páte o výběr slov a skládání poezie s kůdrou, pozadí voly var)

Chol: ~~Vyvoláte pojem symbol:~~

.....

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je PhDr. Olga Bugešová, Ph.D.
Dostupné z Miroslavského portálu www.aga.cz, ISSN: 1802-4785, financováno z ESF a státního rozpočtu ČR.
Pracovní list vypracován ústavem pedagogickým v Praze.

Ukázka pracovního listu z portálu RVP - [Literární moderna ve světové literatuře](#)

2	Vyberte a správně zařaďte podstatná	pomnožná	hromadná	látková	s oběma čísly
3	jména pomnožná, hromadná, látková				
4	a s oběma čísly.				
5	(uhlí, kalhoty, krev, narozeniny, stromy, mouka,				
6	Vánoce, stromoví, kameny, hmyz, obyvatelstvo, sůl,				
7	nádoby, Klatovy, rostliny, housle, dřevo, voda)				
8					
9	Vyberte a správně zařaďte podstatná	pomnožná	hromadná	látková	s oběma čísly
10	jména pomnožná, hromadná, látková				
11	a s oběma čísly.				
12	(uhlí, kalhoty, krev, narozeniny, stromy, mouka,				
13	Vánoce, stromoví, kameny, hmyz, obyvatelstvo, sůl,				
14	nádoby, Klatovy, rostliny, housle, dřevo, voda)				
15					

Ukázka pracovního listu z portálu RVP – [Podstatná jména pomnožná, hromadná a látková](#)

5.6.2.2 MS PowerPoint

Samotný, někdy nudný výklad je vhodné zpestřit prezentací. Tento program je vhodným nástrojem pro vizualizaci prezentovaného učiva. Nemusí dosahovat absolutní profesionální úrovně, ale může být daleko kvalitnější a propracovanější po stránce didaktické.

TIP

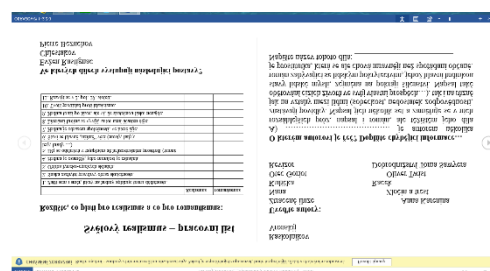
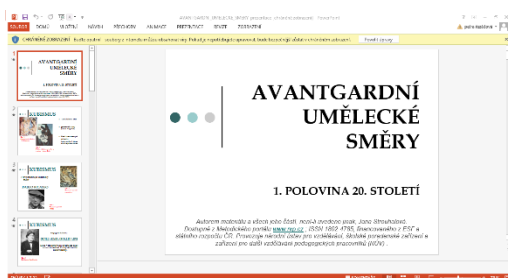
Základní pravidla pro tvorbu vlastních prezentací

1. Dodržení posloupnosti a systematičnosti
2. Zaměření se na nutné znalosti
3. Grafická úprava – zejména barvy, velikost písma, přehlednost

nesprávně

správně

1. Přiměřené použití technických a zkrášlovacích efektů
2. Použití kvalitních fotografií, map, animací apod. s ohledem na autorský zákon
3. V případě hlasového doprovodu pozor na kvalitu zvuku, srozumitelnost
4. Vhodná délka a načasování - není nutné mít prezentaci na celou hodinu

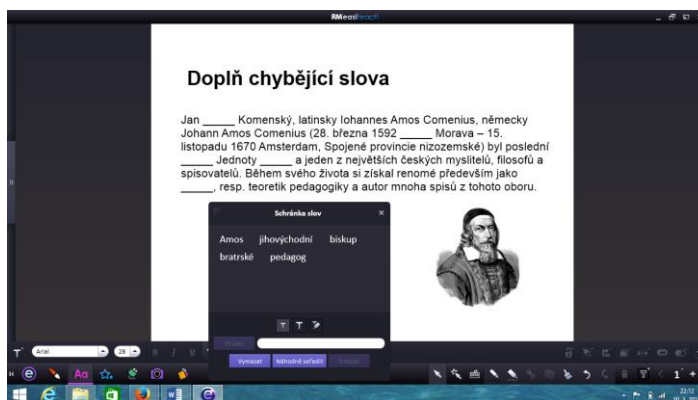
Jestliže pedagog tráví čas přípravou vizuálních pomůcek, studenti zaznamenají zájem pedagoga, že mu záleží na správném vysvětlení a pochopení a zvyšuje tím motivaci a zájem studentů.

Doporučujeme využít portálů [DUMY.cz](http://dumy.cz) nebo [RVP.cz](http://rvp.cz) a pracovat s již hotovými prezentacemi a pracovními listy k výuce českého jazyka.

Výhodou stažení materiálů z těchto portálů je ušetření času s přípravou podkladů pro výuku. V rámci výuky si můžete materiály upravit podle svých představ.

5.6.2.3 RM Easiteach - <http://easiteach.com/worldwide.htm>

V aplikaci RMeasiteach Next Generation je zabudována řada jazykových nástrojů, které vám pomohou rychle a snadno vytvářet aktivity pro celou třídu. Mezi tyto nástroje patří nástroj doplňovacích úloh (pro vytváření aktivit založených na chybějících slovech), nástroj pro odstranění interpunkce (ideální pro testování interpunkce jejím odstraněním z bloku textu a následným vyzváním třídy, aby ji doplnila zpět na správná místa) a schránka slov (pro použití společně s těmito nástroji).

Ukázka funkce schránka slov

K podpoře aplikace a vaší výuky byl zřízen portál Easilearn, kde naleznete mnoho dalších zdrojů pro aplikaci RMeasiteach Next Generation v mnoha světových jazycích. Jsou zde DUMy řazené dle jednotlivých předmětů, typu aktivity či věkové skupiny studentů. Pokud si nevyberete v českých výukových tématech, můžete si stáhnout, přeložit a doplnit pro vaši výuku vhodné téma z více než 8.000 dalších souborů.

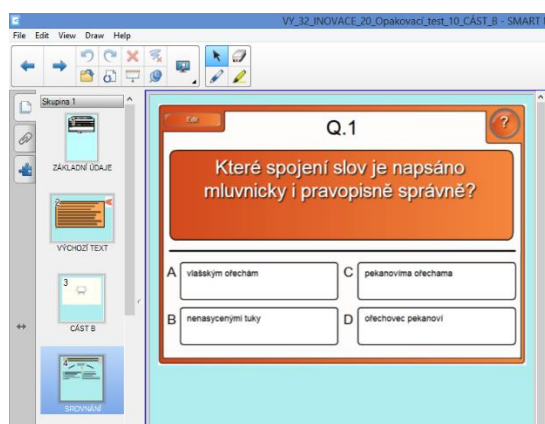
Program nabízí i verzi Easiteach Lite. Easiteach Lite je volně dostupná free verze s limitovanými nástroji (např. kreslení nebo schránka slov), která slouží k tomu, aby si ji kdokoliv mohl zdarma nainstalovat na libovolném počítači. Žáci tak získají možnost doma otevřít soubor pro RMeasiteach, udělat v něm domácí úkol, svojí práci uložit a odeslat učiteli e-mailem nebo předat druhý den ve škole na USB flash disku.

5.6.2.4 SmartNotebook - <http://www.avmedia.cz/>

Aktuální software se můžete stáhnout [ze stránek výrobce](#).

K dispozici jsou tisíce obrázků a animací, které je možné použít v interaktivních cvičeních. Software pro školy nabízí jednotné prostředí pro ovládání dokumentové kamery a umožňuje hlasování pomocí staniček a mobilních zařízení.

Cloud prostředí SMART Amp umožňuje žákům spolupracovat pomocí jejich mobilních zařízení (mobilních telefonů, tabletů, přenosných počítačů) a internetu. Učitel a žáci se setkávají na virtuální pracovní ploše, která umožňuje zapisování textu, vkládání obrázků, videí a také hlasování. Na učitelská ani žakovská zařízení není nutné instalovat žádný další software, vše probíhá v prostředí internetového prohlížeče.

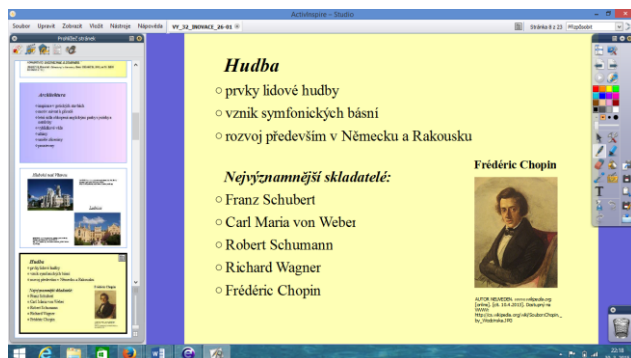
Ukázka materiálu [Český jazyk – opakovací test](#) z portálu DUMY.cz – autorka Mgr. Hana Veselková

5.6.2.5 ActiveInspire - <http://support.prometheanplanet.com/server.php?show=nav.21793>

Vytvářejte nové hodiny plné rozmanitých a účinných aktivit a zaměřte se na hodnocení získaných znalostí u studentů, skupin i celé třídy.

Prostřednictvím výběru rozhraní odpovídajících věku poskytuje aplikace ActiveInspire učitelům přístup k velkému množství výukových aktivit, nástrojů, obrázků, zvuků a šablon a také k dalším prostředkům, které jsou k dispozici na webovém portálu Promethean Planet.

Ukázku práce s ActiveInspire můžete shlédnout na stránce <http://support.prometheanplanet.com/server.php?show=nav.21793>.

5.6.3 Výukové materiály pro český jazyk

5.6.3.1 Terasoft

Program je vhodný pro výuku i domácí přípravu. Firma nabízí několik výukových modulů:

- Pravopis
- Jazykové rozbory
- Diktáty
- Pravopisné cvičení
- Opakování

Více informací na stránce <http://www.terasoft.cz/index2.htm>.

5.6.3.2 Abeceda české literatury

Elektronická učebnice je určená pro učitele a studenty SŠ. Je pomocníkem během přípravy k maturitě a při přípravě na přijímací zkoušky z literatury nebo všeobecného základu na vysokou školu.

Jednotlivé kapitoly obsahují ukázky z literárních děl, výklady, medailony spisovatelů, úkoly pro žáky, tipy na výlety a exkurze, filmy, odkazy na internetové stránky, doporučenou četbu a další.

Více informací na stránce <http://eucebnice.cz/literatura/>.

5.6.4 Internet

Internet představuje pro učitele velmi cenný nástroj, který lze využít během hodiny českého jazyka. Ve výuce splňuje následující funkce:

- Komunikace
- Informace
- Multimédia
- Prezentace

5.6.5 Komunikace v hodinách českého jazyka

5.6.5.1 LMS Moodle

Zajímavým komunikačním prostředím jsou dynamická vzdělávací prostředí jako např. Moodle. Funguje na Unix, Linux, Windows, MAC OS X. Moodle je poskytován zdarma jako Open Source Software.

Pomocí Moodle dochází k vzájemným interakcím mezi učitelem a studentem i mimo výuku prostřednictvím elektronické komunikace za účelem konzultací, poradenství a výukové podpory.

Podmínky pro práci v Moodle:

- Technické zázemí studenta i učitele
- Připojení k internetu
- Zvládnutí programu
- Ochota spolupracovat

5.6.5.2 SKYPE, ICQ....

Programy umožňují hlasovou komunikaci v reálném čase. Jsou volně ke stažení. Učitel může komunikovat s více žáky najednou

5.6.5.3 Facebook

Najdeme zde například Maturity z češtiny <https://www.facebook.com/Statni.Maturita.z.Cestiny?fref=ts>

k dispozici jsou:

filmy k doporučené literatuře

didaktické testy

písemné práce

odkazy k přípravě na maturitní zkoušku

5.6.6 Internet jako zdroj informací

Na internetu je v současné době nepřeberné množství informací. Jejich kvalita a hodnověrnost je velmi rozdílná a je na učiteli, aby své studenty na tuto skutečnost upozornili.

5.6.6.1 Portály institucí

Ústav pro jazyk český AV ČR

<http://www.ujc.cas.cz> - Ústav Českého národního korpusu

<http://www.korpus.cz/> - Ústav pro českou literaturu AV ČR

<http://ucl.cas.cz> - Český literární fond

<http://www.nclf.cz> - Portály a stránky zaměřené na výuku

Metodický portál RVP

<http://rvp.cz>

Česká literatura na internetu

<http://www.ceskaliteratura.cz/>

Náměty pro přípravy slohových hodin a dramatizaci v literární výchově

<http://www.kamizdat.wz.cz>

Testy z mluvnice a literatury

<http://www.kaminet.wz.cz>

Diktáty a pravopisná cvičení

<http://diktaty.ewa.cz>

Stažení výukového programu zdarma k vyzkoušení

<http://www.instaluj.cz/skola-hrou-2>

On-line domácí příprava na výuku

<http://www.zaskolou.cz>

5.6.6.2 Literární encyklopedie

Encyklopedie 1600 spisovatelů a filosofů (Literárně-filosofická encyklopedie)

<http://literatura.kvalitne.cz>

Všeobecné encyklopedie

<http://www.cojeco.cz>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana

5.6.6.3 Stránky věnované jednomu autorovi

Karel Čapek

<http://capek.misto.cz>

5.6.6.4 Elektronické knihy a texty

Karel Hynek Mácha - Máj

<http://www.lupomesky.cz/maj>

České texty elektronicky

<http://cte.cuni.cz/>

Česká čítanka

<http://texty.citanka.cz/>

Literární doupě

<http://ld.johannesville.net/>

Knihy on-line

<http://books.google.cz/books?hl=cs>

5.6.6.5 Stránky literárních pokusů

Písmák - amatérské literární umění

<http://www.pismak.cz/>

5.6.6.6 Literární časopisy on-line

Archiv časopisů

<http://archiv.ucl.cas.cz>

Host

<http://www.hostbrno.cz>

Knihy

www.tydenik-knihy.cz

Nové

<http://www.noveknihy.cz/>

Tvar

www.dobraadresa.cz/tvar

knihy

5.6.6.7 Školní časopisy

Katalog

<http://klikni.idnes.cz/Zpravodajstvi-media/Casopisy-magaziny-e-ziny/Skolni-casopisy/index.htm>

Konkrétní příklady

<http://www.skolnicasopis.cz/>

<http://hluchak.cz/?q=alfonz>

<http://www.nuda.cz>

5.6.6.8 Čtenářské deníky a referáty

<http://www.ctenarsky-denik.cz>

<http://www.referaty.cz>

<http://www.cesky-jazyk.cz>

5.6.6.9 Stránky pro pobavení

Gustav český – občanské sdružení pro obranu jazyka proti plíživé normalizaci

<http://hradec.org/gustav>

6 Aplikace

6.1.1 Aplikace pro operační systém Windows

Moderní aplikace (též zvané Windows Store aplikace) – dost často se na internetu píše, že nové uživatelské rozhraní (dříve označované jako Metro) je v podstatě náhrada nabídky Start. Jedná se o kompletně novou aplikační platformou, pro kterou jsou určeny právě a pouze moderní aplikace.

Windows Store tedy funguje coby distributor moderních aplikací a využít ho můžete na všech Windows 8 počítačích bez rozdílu. **Moderní aplikace můžete instalovat pouze přes Windows Store.**

Stránky s aplikacemi:

Windows aplikace

<http://windows.microsoft.com/cs-cz/windows-8/apps#Cat=t0>

Windows Phone Store

<http://www.windowsphone.com/cs-cz/store>

Windows Mobile Mania

<http://wmmania.cz/software/ostatni/nejlepsi-aplikace-pro-windows-phone-prvni-dil-organizace-casu/>

Windows Phone

<http://www.windowsphone.com/cs-CZ/How-to/wp8/windows-phone-app-for-desktop>

6.1.2 Aplikace pro operační systém Android

Aplikace pro tablety a chytré telefony.

Stránky s aplikacemi:

Google Play

<https://play.google.com>

Android aplikace

<http://androidaplikace.cz/>

Katalog aplikací

<http://www.katalogaplikaci.cz/android>

Svět Androida

<http://www.svetandroida.cz/sekce/recenze/recenze-her>

7 Doporučená literatura a zdroje

Příspěvatelé Wikipedie, *Interaktivní tabule* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2015, Datum poslední revize 8. 02. 2015, 22:44 UTC, [citováno 22. 03. 2015] <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Interaktivn%C3%AD_tabule&oldid=12219529>

Příspěvatelé Wikipedie, *IPad* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2015, Datum poslední revize 12. 03. 2015, 17:30 UTC, [citováno 22. 03. 2015] <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=IPad&oldid=12346827>>

Mgr. DOBEŠOVÁ, Pavla. *Disertační práce - Multimedia v hodinách českého jazyka na 2. stupni ZŠ* [online]. [cit. 23.3.2015]. Dostupný na WWW: <https://www.email.cz/download/i/Gii24BfTuRwFVLtDloH1BmC9kgLPYQZ37xdfsfW2J01Cz8pmZIXoJb2Qx1pIn-FNm5KjfcIA/1341922342.pdf>

Příspěvatelé Wikipedie, *Brainstorming* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2014, Datum poslední revize 25. 08. 2014, 12:01 UTC, [citováno 23. 03. 2015] <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Brainstorming&oldid=11768763>>

Příspěvatelé Wikipedie, *Pojmová mapa* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2014, Datum poslední revize 15. 03. 2014, 10:49 UTC, [citováno 23. 03. 2015] <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Pojmov%C3%A1_mapa&oldid=11307987>

Mgr. GOŠOVÁ, Věra. *RVP* [online]. [cit. 23.3.2015]. Dostupný na WWW: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/A/Aktivizuj%C3%ADc%C3%AD_v%C3%BDukov%C3%A9_metody/I.N.S.E.R.T

Mgr. KOŠTÁLOVÁ, Hana. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka* [online]. [cit. 23.3.2015]. Dostupný na WWW: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.csicr.cz%2Fgetattachment%2F43a087c-c044-4761-adcc-e4282774ae7a&ei=J4sQVc7pC878albagLgE&usg=AFQjCNHfTf9JyElohm-l eg32j-IBEnolg&bvm=bv.89184060.bs.1.d.ZWU>

KOUBEK, Petr. Diskusní pavučina (zaměřeno na sdílení) . Metodický portál: Články [online]. 31. 01. 2012, [cit. 2015-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/14945/DISKUSNI-PAVUCINA-ZAMERENO-NA-SDILENI.html>>. ISSN 1802-4785.

https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Speci%C3%A1ln%C3%AD:Citovat&page=M%C3%A1j_%28Karel_Hynek_M%C3%A1cha%29&id=11965913

Přispěvatelé Wikipedie, *Literatura* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2015, Datum poslední revize 5. 02. 2015, 09:15 UTC, [citováno 29. 03. 2015] <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Literatura&oldid=12210457>>

Přispěvatelé Wikipedie, *Jan Amos Komenský* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2015, Datum poslední revize 26. 03. 2015, 16:12 UTC, [citováno 30. 03. 2015] <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Jan_Amos_Komensk%C3%BD&oldid=12406900>